

Energietuin Mastwijk – Ontwerpsessie #2

Terugkoppeling

Dinsdagavond 10 december (20.00-22.00uur), Eetcafé De Posthoorn, Montfoort

Op de voormalige vuilstort te Mastwijk werken Afvalzorg en NMU samen aan de ontwikkeling van een Energietuin. Daarin wordt duurzame energie gecombineerd met openbare natuur, recreatiemogelijkheden en educatie. En dat niet alleen: de Energietuin wordt ontworpen en uitgevoerd samen met de omgeving. Zo moet een beleefbaar landschap ontstaan dat meerwaarde levert voor het gebied.

Na de eerste ontwerpsessie op 14 mei 2019 en de tussentijdse presentatieavond (op 26 juni) volgde op 10 december een tweede brede ontwerpsessie. Daarin presenteerden we aan omwonenden en lokale belanghebbenden een conceptontwerp voor de gehele Energietuin. In het tweede deel kregen de aanwezigen de gelegenheid hun reactie te geven op dit tussenresultaat. Wat vindt men er goed aan en wat kan juist nog anders of beter?

Presentatie: conceptontwerp Energietuin

De avond werd afgetrapt door **Gerben de Vries** (NMU), die de ca. 20 aanwezigen kort bijpraatte over het ontwikkelproces. Wat hebben we al gedaan en welke stappen willen we het komende jaar zetten? Waar we in het voorjaar vooral hebben nagedacht over de uitgangspunten voor de Energietuin, zijn we in het najaar begonnen met het ontwikkelen van concrete ideeën voor de verschillende deelthema's. Ook zijn we gestart met een formele planprocedure. Om in september 2020 subsidie voor het beoogde zonnepark aan te kunnen aanvragen, is namelijk een wijziging van het bestemmingsplan nodig. Daarbij moet meteen aangegeven worden hoe ook de andere functies – natuur, recreatie/educatie, innovatie, etc. – een plek krijgen in de Energietuin. Zaak dus om in 2020 verder uit te werken hoe de tuin eruit komt te zien en hoe we tot realisatie kunnen komen.

Vervolgens was het woord aan **Merel Enserink**, landschapsontwerper aan de Wageningen Universiteit. Merel presenteerde de laatste tussenstand, een conceptontwerp waarin is nagedacht over de (ruimtelijke) invulling van de gehele Energietuin. Dit ontwerp borduurt voort op de ontwerpprincipes die we de afgelopen maanden bij de omgeving hebben opgehaald. Inmiddels is ook concreter gekeken naar de inpassing wandelpaden, groen, zonnepanelen en andere elementen die het terrein aantrekkelijk maken voor mens en natuur. Deze totaalbeelden, doorsnedes en visualisaties gaven een eerste antwoord op de vraag: *Hoe komt het eruit te zien?* Met als inzet: aantrekkelijk en beleefbaar voor bezoekers, maar met oog voor privacy van omwonenden en de kwaliteit van het omliggende landschap.

Pitches: hoe hebben we gewerkt aan de verschillende deelthema's?

Bij de ontwikkeling van het conceptontwerp hebben we dankbaar gebruik gemaakt van de inbreng van een nieuw kernteam. Een denktank van enkele omwonenden, die affiniteit hebben met één of meerdere van de deelthema's. In november zijn we met hen aan de slag gegaan om te inventariseren waar zij warm voor lopen en hoe we dat kunnen toevoegen aan onze plannen. Ook hebben we tijdens die avonden gesproken over de zorgen en aandachtspunten die leven bij omwonenden en hoe we daar goed mee kunnen omgaan bij dit initiatief.

Aansluitend op de presentatie van het conceptontwerp hebben de verschillende kernteamleden hun inbreng kort toegelicht. Welke ideeën hebben de kernteamleden aangedragen, wat zie je daarvan terug in het ontwerp en welke aandachtspunten zijn er eventueel nog? Een korte weergave van de pitches:

- **Dick Kraan** heeft zich samen met Lex van den Engel gebogen over de onderdelen 'omwonenden' en 'recreatie/educatie'. Voor het eerste onderwerp is een rondgang gedaan langs een flink aantal bewoners om aandachtspunten op te halen. Dick pikte er een aantal zaken uit: energieopwekking vooral achter op het terrein, flink inzetten op streekeigen natuur, uitwerking van een degelijk onderhoudsplan en oog voor zorgen als stankoverlast, zwerfafval en onkruid. Bij het tweede thema pleitte Dick voor bezoekersvoorzieningen aan de westkant van het terrein en educatie over o.a. de historie van het terrein. Ook ideeën als een boomgaardje en een kunstwerk van afval kwamen langs.
- **John van Echtelt** heeft zich vastgebeten in het thema energie & innovatie. Hij presenteerde het idee van een energie-innovatiepad door de Energietuin, waar verschillende duurzame technieken te zien zijn. Ook wil John graag onderzoeken of er een aanlegsteiger kan komen voor elektrische fluisterbootjes, die varen op zonnestroom van de Energietuin.
- **Ronald Landman** lichtte toe welke mogelijkheden hij ziet om de biodiversiteit op het terrein te vergroten. Hij benadrukte dat er in de tuin voldoende ruimte over moet blijven voor natuur. Het terrein kan bovendien als 'natuurstapsteen' functioneren: een schakel tussen andere natuurgebieden. Focus daarbij op een aantal specifieke soorten en sluit aan bij de voedselrijke en diverse omstandigheden die op het terrein aanwezig zijn.
- **Peter Versloot** dacht in het kernteam mee over landschappelijke inrichting, maar kon tijdens de ontwerpessie niet aanwezig zijn. Gerben vatte zijn inbreng kort samen: zorg dat de zonnepanelen vanaf de openbare weg niet/nauwelijks zichtbaar zijn, laat de historie van het gebied terugkomen in het ontwerp en vlecht de energie- en natuurfuncties. Concrete ideeën waren o.a. het realiseren van uitkijktorens en schapen die het terrein onderhouden.

Tot slot gingen **Wijnand Jonkers** (NMU) en **Dick Nederend** (Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom) in op de ideeën die zijn ontwikkeld in de werkgroep Participatie. De uitdaging die daar wordt gesteld, is om het zonnepark, naast de opwekking van groene stroom, ook op andere manieren van meerwaarde te laten zijn voor de lokale gemeenschap. Vier smaken worden verkend: aandelen/obligaties via de energiecoöperatie, een gebiedsfonds, bijdrage van het zonnepark aan onderhoud van de Energietuin en (goedkope) groene stroom uit het zonnepark.

Gesprekstafels

Na deze pitches gingen de aanwezigen uiteen in groepjes, om in drie rondes door te praten over de ideeën voor uitwerking van de vijf deelthema's. De sfeer was daarbij positief kritisch, met veel reacties in de trant van: "Het ontwerp begint er goed uit te zien, maak het nu maar eens waar!" Onderstaand een kort de feedback en suggesties die we per thema hebben verzameld:

Tafel landschap

- Willen fruitbomen op deze bodem wel groeien en is het fruit eetbaar gezien de bodemkwaliteit?
- Hoe wordt het terrein afgesloten en/of beveiligd? Dat is belangrijk om diefstal en nachtelijke bezoekers tegen te gaan. Dit moet nog nader worden onderzocht. De aanwezige sloten passen

goed in het landschapsbeeld, maar de vraag is of die volstaan. Aanvullende suggesties: een elektrisch hek of cameradetectie-systemen.

- Het is nog onduidelijk of er een provinciaal fietspad komt, maar de bewoners vinden het ingetekende tracé langs de westkant van het terrein in orde. Eén aanwezige ziet het fietspad liever over het midden van het hoge deel lopen.
- Kunnen we het zo regelen dat het gebied tussen zonsondergang en zonsopkomst niet toegankelijk is?
- Als er grazers rondlopen, zijn mogelijk wildroosters nodig om de schapen op het perceel te houden.
- Goed dat de parkeerplaats niet aan de Mastwijkdijk ligt, maar verder op het terrein.
- De rustpunten en uitkijplekken zijn een goed idee. Ook een infopunt met schuilplek voor groepen is niet bezwaarlijk, zolang er maar geen horeca bij komt.
- Kan de vijver aan de voorzijde worden uitgebaggerd zodat die door vissers gebruikt kan worden? En zijn kano's niet geschikter dan fluisterbootjes, i.v.m. de lage brug?
- Algemeen onderhoud is een aandachtspunt. Er moeten afvalbakken zijn en onderzocht moet worden of de taluds zo kunnen worden aangepast dat het sloten en maaien beter mogelijk is.
- Het is begrijpelijk dat er vanwege de voedselrijke grond relatief weinig bijzondere natuur mogelijk zal zijn, zolang de tuin maar duidelijk een groene uitstraling heeft.
- De meningen verschillen over windmolens achterop het terrein. Voor een bijzondere molen (zoals de Windvogel) is in elk geval wel animo.
- Kunnen we op het voorterrein experimenteren met zonnepanelen met bijzondere prints, kleur of vorm? Is het mogelijk zonnepanelen collectieve in te kopen zodat burens meteen (goedkoper) hun stal of dak vol kunnen leggen?

Tafel natuur

- Het is belangrijk dat nieuwe natuur op het terrein streekeigen is en er geen onkruid overwaait naar naastgelegen percelen. Met name zaadontwikkeling van distels is een aandachtspunt.
- Zo goed mogelijk gebruik maken van de natuur die al aanwezig is én die proberen te versterken. Daarvoor moeten we een preciezer beeld gaan vormen van de soorten die voorkomen op verschillende delen van het terrein.
- Er moet een goed onderhoud- en beheerplan komen dat ook zo wordt uitgevoerd.

Tafel energie & innovatie

- Het energie-innovatiepad: een leuke ambitie, maar is het ook haalbaar? En zorgen we er wel voor dat er geen overlast ontstaat voor de buurt?
- Suggestie: organiseer een groep zwerfvuilambassadeurs die een paar keer per jaar afval komen rapen.
- Het is niet de bedoeling dat de fluisterbootjes gaan aanmeren op het terrein van direct omwonenden, dus de bootjes moeten wel onder de brug door kunnen.
- Een goed idee om bij de aanleg van de zonneweide extra zonnepanelen tegen een lage inkoopprijs aan te schaffen voor omwonenden en andere geïnteresseerden!
- Innovatieve (nieuwe) vormen van windenergie zijn een leuke toevoeging, zolang ze klein zijn. Dat kunnen de EAZ-molentjes zijn, maar liever nog een 'vlieger' of een andere kunstige vorm.
- Begrip voor voorkomen van overbelasting van het Montfoortse energienet, door te zoeken naar mogelijkheden voor energieopslag of inzichtelijk maken van wanneer het aanbod er is.

Tafel recreatie/educatie

- Natuurlijk beheer: schapen eten niet alle groeisel, dus dan blijft mechanisch onderhoud ook nodig? Mogelijk kunnen we beter heideschapen gebruiken, die zijn minder kieskeurig. Op 10 ha zouden we er zo'n 60-75 kwijt kunnen, denkt men. De zonnepanelen moeten hoog genoeg staan (minimaal 80 cm) zodat de schapen er onder passen. Wild idee: een schaapskooi als onderdeel van de Energietuin.
- Delen van het achterterrein inrichten als moeras: is dat streekeigen, en hoe regel je het onderhoud daarvan?
- De taluds: kunnen die worden afgezwakt, zodat de loonwerker beter zijn werk kan doen? En kunnen we daar een elzenhaag planten als barrière voor zwerfafval en bezoekers?
- Kan het zonnepanelenterrein 's avonds en 's nachts worden afgesloten, om vandalisme tegen te gaan?

Tafel participatie

- Voor de directe omgeving is het beheer en onderhoud van de energietuin het belangrijkste. Dit moet dus in ieder geval geregeld zijn door de mogelijke opbrengsten van het zonnepark.
- Participeren via de energie coöperatie werd positief ontvangen.
- Niet iedereen heeft de middelen om te investeren, dus voor deze mensen kan het positief zijn om groene stroom (goedkoop) af te kunnen nemen van het park.
- Het klinkt allemaal positief, maar eerst zien dan geloven.
- Een gebiedsfonds voor andere doelen dan onderhoud energietuin heeft de laagste prioriteit. Als er mogelijkheden overblijven is dit natuurlijk positief, maar in eerste instantie de energietuin goed onderhouden en mensen laten participeren via energie coöperatie en/of stroom afname.

Afsluiting

De avond werd afgesloten met een borrel aan de bar, en het voornemen om in het nieuwe jaar vooral op deze weg verder te gaan. Op naar een bijzondere en gedragen Energietuin Mastwijk!